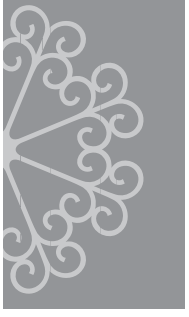

בית מדרש

298

בשבילי הפרשה

פרשת אחרי מות-קדושים תשע"ח

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	7:37
Brooklyn, NY	7:29
Chicago, IL	7:24
Johannesburg, S. Africa	5:23
Lakewood/Deal, NJ	7:29
London, UK	8:01
Los Angeles, CA	7:15
Manchester, UK	8:13
Monsey, NY	7:31
Montreal, Quebec	7:38
Toronto, Ontario	7:57
Yerushalayim	6:41
Zurich, Switzerland	8:13

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

פ' אחרי מות קדושים לפני עור לא תתן מכשול

בח"ח כלל ד' "א כתב שאם מבקש מחבירו לספר על מישהו ובאמת השואל מכוין לתועלת ויוצא מזה תועלת צריך לומר לו שמכוין לתועלת שאם אין המספר מכוין לתועלת הרי הוא כנתכין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה דצריך כפרה. וגם על זה שייך לפני עור כדמשמע בקדושין ל"ב ע"א בתוס' ד"ה דמחיל ליה ליקריה שכתבו דצ"ל שהודיעו קודם לכן שלא יחא כמו נתכין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה. וכע"ז כתב בהל' רכילות כלל ט' במ"ח סקכ"ב.

ובעיקר דברי הח"ח הנ"ל ע' מנחת שלמה ל"ה ד' שהביא ג"כ ראייה הנ"ל וכתב עפ"י באשה שבעלה נמצא בעיר אלא שטעתה וחשבה שהלך לעיר אחרת, דמלבד דמסתבר דבכה"ג יש איסור יחוד אף אם האיש יודע שהוא בעיר כיון שלגבי ידידה לא נזכר בשום מקום דמסתפי מבעלה, עוד כתב דאפילו אם נאמר דכיון שלפי האמת הוא נמצא בעיר ליכא איסור יחוד מ"מ נראה דחייב להגיד לה דאל"כ הרי הוא כמו נותן לחבירו בשר וחבירו נתכין לבשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר. וע"ש עוד בנידון דומה אם האשה יודעת אבל האיש הנכנס אינו יודע שבעלה בעיר, שחייבת להודיע לו דאל"כ הוי לפני עור. ולא דמי לכל הרואה חבירו עובר איסור דאין כאן לפני עור, דשאני הכא שהיא מנסת אותו לבית ועוברת בלפני עור.

וע' שו"ת קול אליהו שאסור לקנות אצל מי שמוכר במשקל חסר משום לפני עור, וכתב בס' פתחי חושן דה"ה אפילו אם מוחל לו, ואפילו אם נימא דע"י מחילה אין איסור מ"מ הוי מתכין לאיסור. ושם פ"י סוסק"א כתב שהלוקח ממוכר שמוכר באונאה עובר על לפני עור, אפילו מוחל להמוכר שלא בפניו, ואפילו אם נימא דע"י מחילה אין איסור. וצ"ע למה שכתב בס' צדקה ומשפט פ"ב סקנ"ז בשם הגר"ז זצ"ל בנותן צדקה למי שאינו ראוי לקבל צדקה, דאפילו מוחל לו מ"מ אסור משום לפני עור.

וע' תורה לשמה ת"ז במנסה את פועלו אם נאמן הוא בממנות אסור משום לפני עור אפילו אם הבעלים מקנה לו הממון שלא בדיעתו. (ובש"י אש ח"ג ס"א, ומהדו"ב נ"ח, ס"ל דשרי כי הפועל הוא בחזקת כשרות. וע"ש בשם מ"מ לענין מלוה בלי עדים, וחזקת כשרות, וחשש שכחה.) וע"ע יבמות קט"ז ע"ב ההיא דאתיא לבי דינא דר' יהודה אמרי לה ספדי בעלך וכו' אלפיה שיקרא, אינהו כרבנן סבירא להו אמרי תעביד הכי כי היכי דלישריה. ולכא' לר' יהודה גופיה לשיטתו יש בה איסור, והרי הם משלילים אותו באיסור. מיהו שאני הכא כי הוא לא נתכין לאיסור, ולשיטתם באמת לא עשה איסור, והוי נתכין לבשר טלה ועלה בידו בשר טלה.)

החסד, הרי המקבל נכלם ומתבייש, ולכן אנו מבקשים מהקב"ה "ונא אל תצריכנו ד' אלקינו לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלואתם וכו' שלא נבוש ולא נכלם לעולם ועד". אבל לעושה החסד ישנה עצה לסלק במידה גדולה את כלי מתו של המקבל ע"י כך שיתן לו הרגשה שאין זו מתנת חסד אלא גמול ותשלום, והיינו שימצא עילה לומר למקבל שמפני סיבה זו או אחרת הריני חייב לך גמול ואין לך להתבייש מפני.

וכן הוא מפורש במגילת רות שלא נתן בועז לרות משלו אלא אמר: "וגם של תשלוי לה מן הצבתים" (רות ב,טז), וברש"י: "עשו עצמכם כאילו אתם שוכחים". ואכן לפני זה נאמר שצוה בועז: "וגם בין העומרים תלקט ולא תכ לימוה", והביאור הוא שלא תיכלם ע"י שנוקקת למתנת בשר ודם, אלא תהיה זוכה בלקט שה תורה זיכתה לה.

מורנו הגאון רבי משה בהגר"ז פינקל זצ"ל נלבע י"ג באייר תשס"א

בשנת תשי"ז נשא לאישה את נכדת הגרמ"מ אפשטיין זצ"ל, ראש ישיבת חברון. כאברך, זכה ללמוד בחברותא עם הגאון רבי אהרון כהן זצ"ל מראשי ישיבת חברון. כמו כן למד בכולל של 'ישיבת חברון' בגבעת שאול עם קבוצת אברכים נבחרת. כבר אז הגיעה קבוצת בחורים מעולים מיישיבת חברון להאזין לחד"ת שלו מידי שבוע.

בשנת תשכ"ד מינהו ראש הישיבה, הגר"א"י פינקל זצ"ל לומר 'חבורה' שבועית לקבוצת תלמידים, ולאור הצלחתו זכה התמנה לאחר מכן למגיד שיעור בישיבה. קרוב לארבעים שנה הרביץ ממתק תורתו בישיבה ויצר קשר אישי וקרוב עם תלמידיו. באלול תשמ"ג נוסדה בי שיבה חבורה מיוחדת ללימוד מסכת סוכה ובער קבوتיה נוצר ספרו הראשון "בני חיל" על מס' סוכה שנתקבל בחיבה רבה בין לומדי התורה. גם יתר ספריו על מס' נדרים, פסחים, קידושין, ובבא מציעא זוכים לעלות על שולחן מלכים רבנן ותלמידיהו.

שנים רבות נסע ונשא בעול החזקת הישיבה כשהוא מאיר פנים לכל וקושר ידידות עם רבים, שציפו תמיד לבואו החוזר.

נלבע י"ג באייר תשס"א. הנצב"ה. נכתב ע"י רעייתו הרבנית שתלחט"א

לא תכלה פאת שדך לקצר ולקט קצירך לא תלקט (ויט, ט)

בילקו"ש רות (רמז תרא): "א"ר זעירא המגילה הזו אין בה לא טר מאה ולא טהרה, לא היתר ולא איסור, ולמה נכתבה? ללמדך שכר של גומלי חסדים".

ויש להבין את הביטוי "גומלי חסדים", הרי תיבת "גמול" משמעותה תשלום, וחסד הרי אינו תשלום אלא עשיית חסד? והנאמר על הקב"ה "גומל חסדים טובים" פירושו הוא שמשלם לעבדיו שכר ע"י חסדים טובים, אבל בין אדם לחבירו מה ענין גמול אצל עשיית חסד?

ונראה שאכן שתי דרגות הן: לעשות חסד, ולגמול חסד. והנדרש מכל אדם בכל מידה טובה הוא לחתור אל השלימות. וכן במידת

מורנו הגאון רבי משה בהגר"ז פינקל זצ"ל

בנם של גדולים ונכדם של עני קים היה הגאון רבי משה פינקל זצ"ל, בנם של המשגיח הגה"צ רבי חיים זאב זצ"ל (בן הגאון רבי אלי עזר יהודה זצ"ל) והרבנית לאה ע"ה (המתייחסת לרבי יונתן אייבשיץ זצ"ל). אביו, הגאון הצדיק רח"ל, היה ממקימי "היכל התלמוד" בתל אביב, אשר היה הכולל הראשון בישוב החדש לאברכים נעלים, עד שנקרא ע"י אביו לשמש כמנהל רוחני של ישיבת מיר.

רבי משה גדל והתחנך בבית של חסד שניהלה אמו כשהוא פתוח לכל נצרך ונזקק, עד שנתייתם מאמו לאחר הבר מצוה.

מסלול לימודיו החל בישיבת "אור ישראל" לצעירים, בראשותו של הגאון רבי יעקב נימין זצ"ל, ולאחריה בישיבות סלבודקה ופוניבז' בני ברק, עד כי הגיע לישיבת מיר בירושלים.

במיר הוא זכה לשימת לב מיוחדת מצד הסבא קדישא הגר"א"י זצ"ל ומצד דודו הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, אשר למדו אתו בחברותא שנים רבות וכך זכה לגדול ולהתגדל על ברכיהם.

דברי רבותינו

דברי הימים

פת במלה תאכל

זהירות מביאה לידי זריזות, זריזות מביאה לידי נקיזות, נקיזות מביאה לידי פרישות וכו', ומבואר דרך התורה לנהוג בפרישות.

וכתב במסילת ישרים (פ"ג בבאיור מדת הפרישות), שהפרישות הוא מה שצריך לאדם שיהיה חסיד, וכן מה שביאר בפרקים הקודמים בענין זהירות וזריזות ונקיזות הוא מה שצריך אדם כדי להיות צדיק, והפרישות היא הדרך להיות חסיד. וכתב שם שכלל הפרישות הוא מה שאמרו ז"ל (יבמות כ): קדש עצמך במותר לך, וזאת היא הוראתה של המלה עצמה, פרישות, רוצה לומר, להיות פורש ומרחיק עצמו מן הדבר, והיינו, שאוסר על עצמו דבר היתר, והכונה בזה לשלל יגיע באיסור עצמו. והענין, שכל דבר שיוכל להולד ממנו גרמת רע אף על פי שעשוי

אינו גורם לו וכל שכן שאינו רע ממש, ירחק ויפוש ממנו. וכתב שיש כאן שלש מדרגות: יש האיסורים עצמם, ויש סייגותיהם שהם הגזרות והמשמרות שגזרו חכמינו ז"ל על כל ישראל, ויש ההרחקים שמוטל על כל פרוש ופרוש לעשות להיות כונס בתוך שלו ובונה גדרים לעצמו, דהיינו, להניח מן ההיתרים עצמם שלא נאסרו לכל ישראל ולפרוש מהם כדי שיהיה מרוחק מן הרע הרחוק גדול.

ועי"ש שהק' ע"ז מנ"ל להוסיף מה שלא אסרה התורה, והרי אמרו בירושלמי (נדרים פ"ט): לא דיך מה שאסרה עליך התורה, שאתה בא לאסור עליך דברים אחרים, ואמרו עוד בירושלמי (קדושין פ"ד): שעתידי אדם ליתן דין לפני המקום על כל מה שראו עיניו ולא רצה לאכול ממנו אף על פי שהיה מותר לו והיה יכול, ואסמכוה אקרא (קהלת ב): וכל אשר שאלו עיני לא אצלתי מהם.

וביאר במס"י שם, כי הפרישות צריך ומוכרח, והוא הנאמר בתור"כ קדושים תהיו פרושים תהיו, ואמרו (תענית י"א) כל היושב בתענית נקרא קדוש, והביא שם מה שנהגו חזקיהו מלך יהודה ורבינו הקדוש בפרישות מהנאות העוה"ז, ואמרו (תנ"א פכ"ו), עד שאדם מתפלל על דברי תורה שיכנסו בתוך מעיו יתפלל על אכילה ושתייה שלא יכנסו בתוך מעיו. וכתב שצריך לתרץ המאמרים דלעיל המורים היפך זה.

ועי"ש שהאר"ך לבאר כי כל תענוגי העוה"ז מושכים אחריהם איזה חטא בעקיבם, כגון מילוי

תוכל להתעלם מהם ותורתך מתי נעשית. לזאת תקבל עליך ללמוד אף שלא יהיה לך רק פת חריבה מטובלת במים ומלח ואין כסות בקרה. וזהו שאמר תאכל תשתה לשון עתיד ובתורה אתה עמל בלשון הווה. רצה לומר שתקבל עליך בעתיד שתאכל פת במלח וכו' ומכל מקום בתורה אתה עמל.

אכן יק' מדברי ר"ל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, ומשמע שזאת היא הדרך לעיכובא, דהרי מי שמחמת צרכי עוה"ז אינו עוסק בתורה, פשיטא שאין התורה מתקיימת בו, וע"כ שבא לפרש שגם כשיש לו צרכי העוה"ז, אלא התורה מתקיימת בו אם אינו ממית עצמו עליה.

ומצאנו בדברי מהר"ל בפירושו לאבות (דף חיים פ"ו מ"ה, במ"ח דברים שהתורה נקנית בהם), הכ"ג במיעוט תענוג, דבר זה כי הרודף אחר התענוגים הגופנים הרי הוא בעל גוף ובעל חומר ואין ראוי שיקנה החכמה שהוא הפך הגוף וכמו שבארנו למעלה, אלא כך היא דרכה של תורה. ויש להקשות דמשמע דוקא מיעוט תענוג אבל תענוג בעלמא מותר, והרי אמרנו למעלה כך דרכה של תורה פת במלח תאכל וכו'. ואין זה קשיא כלל שכבר בארנו כי אין הפירוש שצריך לענות נפשו, שלא אמרו שהתורה מתקיים במי שממית עצמו על התורה, רק כשהוא עושה בשביל התורה דהיינו שאם לא יוכל ללמוד רק אם הוא אוכל פת במלח וכל הדברים אשר נתבאר למעלה יש לו לעשות, אבל בחנם לא אמרו.

הנה פי' מהר"ל מה ששינוי כך היא דרכה של תורה, כפי' רש"י והרמב"ם, שאע"ג דאין לו אלא פת במלח וכו', יעסוק בתורה, ובא ללמדנו שלא ירדוף אחר התענוגים הגופנים, אע"ג דיחד עם זאת הוא עוסק בתורה, ומשם שקניית החכמה היא היפך הגוף. אבל אין הסתירה קיימת אלא במי שרודף אחרי צרכי הגוף. וכנראה שפי' אין התורה מתקיימת אלא במי שממית וכו', שהוא מוכן להמית עצמו עליה, אם לא תהא לו אפשרות אחרת, ואז הוא "ממית עצמו בשביל התורה, אבל בחנם לא אמרו".

ג. והנה הנידון אם זו דרך התורה לפרוש מענייני העוה"ז, הנה מצאנו בגמ' ע"ז כ' ב', אמר רבי פנחס בן יאיר תורה מביאה לידי זהירות

א. שנינו באבות פ"ו מ"ד, כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי עזר תחיה ובתורה אתה עמל, ואם אתה עושה כן, אשריך וטוב לך, אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא. ופי' רבנו יונה שם אלו הענינים כולם כדי שלא יהא אדם נמשך אחר תאוותו ומאכלו, ושינוי (סנהדרין ל"ו א'), מימות משה עד רבי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד, וכו' ואמרינן בברכות (ה, ב), דאין כל אדם זוכה לשתי שלחנות. וכ"כ רבנו יונה בפ"ב מי"ב (מט"ז), גם יש בכלל "התקן עצמך לדברי תורה" למעט בתענוגים, כדי שילמוד תורה הרבה, כמו ששינוי, כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה, ועל הארץ תישן, וחיי עזר תחיה, ובתורה אתה עמל. כי המרבה בעידוניה לא תשכון בתוכו החכמה, כמו שאמרו, צוארו שמן ערפו עבה.

ומבואר מדבריו שכך היא דרכה של תורה, שזו הדרך למעט בעידוניה ולחיות צער, ולכאורה זו מש"א בברכות ס"ג ב' אמר ריש לקיש מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל. וכ"כ המהר"ל (נתיבות עולם ח"א נתיב התורה פ"ג), כי רבותינו זכרונם לברכה באו לפרש כי אין לתורה קיום אצל האדם כי אם על ידי סלוק הגשמי וכו', ולרשב"ל אין התורה השכלית מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, וזה כמו שאמרנו כי הגוף מתנגד אל השכל, ולפיכך צריך שימות על דברי תורה כלומר לסלק הגוף לגמרי כאלו אינו ואז יש לתורתו קיום, כאשר האדם גובר על הגוף לגמרי ובזה הוא שכלי.

ב. אבל ברש"י אבות שם פי' לא על העשיר הוא אומר שיעמוד בחיי צער כדי ללמוד תורה, אלא הכי קאמר, אפילו אין לו לאדם אלא פת במלח וכו', אל ימנע מלעסוק בה. וכ"כ הרמב"ם בפיהמ"ש שם, פת במלח תאכל, פירוש אפי' אין לך מה לאכול אלא פת במלח אל תמנע מלעסוק בתורה. ומבואר דאין כוונת המשנה שזאת היא הדרך לכתחילה, אלא שצרכי עוה"ז לא יעכבו אותו מעסוק בתורה.

והנה כ' הגר"ח מולזין (רוח חיים אבות שם), על הדרך אתה עומד להתקרב אל השם, הלא תדע שאם תתאוה מאכלים ערבים ומגדים ותענוגי עולם, כל הימים תהיה מוטרד בהם ולא

מִן הַמֵּאכֵל וְהַמְשֵׁתָהּ, וְכַבֵּר הַזְּהִיר מִמֶּנּוּ הַחֹכֵם בְּאִמְרוֹ (מִשְׁלֵי כג כ:). אֵל תֵּהִי בְּסוּבָאֵי יִין בְּזוּלָלִי בִּשְׂר לְמוֹ וְכו' וכו'. וְכֹל מֵה שְׂזַכְרֵנוּ בְּתַקְנַת הַגּוֹפּוֹת וְהַנְּאוֹתָם מְגוּנָה בְּאַחֲרוֹנָהּ, מִפְּנֵי שֶׁמִּבִּיא הָאָדָם עַל מֵה שֶׁהַזְּהִיר הַבּוֹרָא מִמֶּנּוּ וְאִסַּר אוֹתוֹ. וְהַחֲלֵק הַשְּׁלִישִׁי מִן הַ"מּוֹתֵר" הוּא הַקִּיצוֹר, וְהוּא שֶׁלֹּא יֵגִיעַ הָאָדָם אֶל גֹּדֵר הַ"דִּי הַסִּיפּוּק" בְּמֵאכֵל, וּבְמִשְׁתָּהּ, וּבְמַלְבוּשׁ, וְכו'. וְמֵה שֵׁשׁ מִמֶּנּוּ לְחִסְדוֹת וְלִהְתַּקְרֵב בּוֹ אֶל ה' עַל דֶּרֶךְ הַפְּרִישוֹת - הוּא מְשׁוּבָת, עִי"ש. וְנִרְאֶה מִדְּבָרָיו שֶׁהֵרִיבֵי הוּא מְגוּנָה לְכָל אָדָם, וְהַ"קִּיצוֹר" אֵינוֹ אֵלָּא לְמִי שְׁנוּהַג בְּחִסְדוֹת וְכו'.

ו. וְנִמְצָא דַאִין הַסְּתִירָה אֵלָּא בְּפִירוּשׁ קְדוּשִׁים תֵּהִי, שֶׁהַמַּסִּי מְפָרֵשׁ דְּמִיּוּעַד לְחִסְדִּים, וְהַכּוּנָה לְפִרְיָה מִכֵּל דְּבַר שְׁאֵינוֹ מוֹכְרָת, וְהַרְמַב"ן מְפָרֵשׁ שֶׁהוּא מִיּוּעַד לְכָל אָדָם, וְהַכּוּנָה לְפִרְיָה מִרִּבּוֹ תַּאוּוֹת, זֶה לְדַבְרֵי הַכֵּל מְגוּנָה לְכָל אָדָם.

אֲכַן נִרְאֶה דַאִין כַּאֲן סְתִירָה אֶף בְּפִירוּשׁ הַכְּתוּב, דְּהַנָּה בְּמַסִּי הַנִּלְכָּת שְׁכָלֵל הַפְּרִישוֹת הוּא מֵה שְׁאִמְרוֹ ז"ל (יְבִמוֹת כ' א'): קִדְשׁ עֲצַמְךָ בְּמוֹתֵר לָךְ, וְהַנָּה בְּגַמ' שֶׁם אִמְרוֹ דַאִיסוּרֵי קְדוּשָׁה הֵם שְׁנִיּוֹת לְעִרְיוֹת, וְעִי"ש בְּרִיטְב"א שֶׁכָּתַב שְׁנִקְרָאֵת אִיסוּר קְדוּשָׁה לֹא לֹמַר שְׁאֵין בֵּה אֵלָּא דֶּרֶךְ קְדוּשָׁה, אֵלָּא לֹמַר שֶׁזֶּה מִן הַדְּבָרִים שְׁנֵאִסְרוּ לְקִדְשׁ יִשְׂרָאֵל בְּמוֹתֵר לָהֶם, דְּלֹא לִיגְעוּ בַאִיסוּר דַּאוּרִיתָא, וּמִיּוֹ מֵאֵן דְּלֹא עֵבִיד הֵכִי עוֹבֵר עַל דְּבָרֵי חֻמְמִים וְרַשְׁעֵי מִיקְרֵי. וְאֵין מְבִיא בְּמַסִּי מְקַרָּא זֶה לְעִנְיַן פְּרִישוֹת גְּרִידָא.

וְנִרְאֶה דְּעִיקָר גֹּדֵר קְדוּשָׁה הוּא לְהִתְרַחֵק מִן הַעֲבִירָה, וְכַמֶּשֶׁכַּח בְּמַסִּי הַנִּלְכָּת "קִדְשׁ עֲצַמְךָ בְּמוֹתֵר לָךְ, וְזֹאת הִיא הוֹרָאתָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ עֲצַמָּה 'פְּרִישוֹת', ר"ל לְהִיּוֹת פּוֹרֵשׁ וּמְרַחֵק עֲצַמּוֹ מִן הַדְּבַר, וְהֵינּוּ שְׁאוֹסֵר עַל עֲצַמּוֹ דְּבַר הֵיטֵר, וְהַכּוּנָה בְּזֶה לְשֵׁלֵא יִפְגַּע בַּאִיסוּר עֲצַמּוֹ". וְזֶהוּ קִדְשׁ עֲצַמְךָ בְּמוֹתֵר לָךְ, לְהִתְרַחֵק עִי"כ מִן הַעֲבִירָה, אֵלָּא שֵׁשׁ כַּאֲן דְּרָגוֹת שׁוֹנוֹת, יֵשׁ הַרְחָקָה שֶׁהִיא לְכָל אָדָם, וְיֵשׁ הַרְחָקָה יִתִּירָה שְׁאֵינָה דֶּרֶךְ אֵלָּא לְחִסְדִּים, ע"כ גַּם אִיסוּר דְּרַבְנָן שֶׁל שְׁנִיּוֹת לְעִרְיוֹת מְבוֹסֵס עַל קִדְשׁ עֲצַמְךָ בְּמוֹתֵר לָךְ, וְאֶף הַפְּרִישוֹת שֶׁל יַחֲדֵי הַסְּגוּלָּה בְּכָלֵל זֶה.

וְיֵשׁ לֹמַר דְּכ"ה נְמִי הַצִּיּוּי שֶׁל קְדוּשִׁים תֵּהִי, תַּחֲלִילָתוֹ הוּא לְפָרוּשׁ מִרִּבּוֹ תַּאוּוֹת, זֶה חַיִּיב עַל כָּל אָדָם שֶׁלֹּא יֵהָא נֶבֶל בְּרִשׁוֹת הַתּוֹרָה, אֲךָ כְּלוּל בְּזֶה אֶף הַצִּיּוּי שֶׁל פְּרִישוֹת לִיחֲדֵי סְגוּלָּה. וְכ"ג בְּסוּף דְּבָרֵי הַרְמַב"ן שֶׁם "וְיִקְדֵשׁ עֲצַמּוֹ בְּזֶה עַד שִׁיגִיעַ לְפִרְיָשׁוֹת, כִּמְהָ שְׁאִמְרוֹ עַל רַבִּי חֵיִיא שֶׁלֹּא שַׁח שִׁיחָה בְּטֵלָה מִיּוֹ", וּמִשְׁמַע דְּכֵל מַשְׁכַּח קוֹדֵם לְכָן אֵינָה הַפְּרִישוֹת עֲצַמָּה, אֵלָּא הַדֶּרֶךְ לְפִרְיָשׁוֹת, וְהִיא דְּרָגָתוֹ שֶׁל ר' חֵיִיא, וְכֵל הַדֶּרֶךְ נִכְלָלָת בְּ"קְדוּשִׁים תֵּהִי".

מֵה שְׁנֵאִמְר (תּוֹרַת כְּהֵנִים): "קְדוּשִׁים תֵּהִי", פְּרוּשִׁים תֵּהִי, וּמְבוּאָר שֶׁפִּי' פְּרוּשִׁים תֵּהִי שְׁאֵינוֹ צִיּוּי לְכָל אָדָם אֵלָּא לְחִסְדִּים בְּלַבַּד.

דְּהַנָּה עַל מֵה שְׁנֵאִמְר (וְיִקְרָא יט ב) קְדוּשִׁים תֵּהִי, וְדִרְשׁוּ חו"ל פְּרוּשִׁים תֵּהִי". כְּתַב עִי"ז הַרְמַב"ן שֶׁם, וְלִפִּי דְּעוּתִי אֵין הַפְּרִישוֹת הַזֹּאת לְפָרוּשׁ מִן הַעִרְיוֹת כְּדַבְרֵי הַרְבַּי, אֲבָל הַפְּרִישוֹת הִיא מְמוּזְכָּרָת בְּכָל מְקוֹם בְּתַלְמוּד, שֶׁבְּעִלְיָה נִקְרָאִים פְּרוּשִׁים. וְהַעֲנִין כִּי הַתּוֹרָה הַזֹּהִירָה בְּעִרְיוֹת וּבְמֵאכֵלִים הַאִסוּרִים וְהַתִּירָה הַבִּיאָה אִישׁ בְּאִשְׁתּוֹ וְאִכְלַת הַבֶּשֶׂר וְהֵיין, א"כ יִמְצָא בְּעַל הַתַּאוּה מְקוֹם לְהִיּוֹת שְׁטוּף בְּזִמְתָּה אִשְׁתּוֹ אוֹ נִשְׂיוֹ הַרְבוֹת, וְלִהְיִית בְּסוּבָאֵי יִין בְּזוּלָלִי בִּשְׂר לְמוֹ, וְיִדְבַר כְּרַצּוֹנוֹ בְּכָל הַנְּבִלוֹת, שֶׁלֹּא הַחֹכֵר אִיסוּר זֶה בְּתוֹרָה, וְהַנָּה יֵהִיָּה נֶבֶל בְּרִשׁוֹת הַתּוֹרָה. לְפִיכָּךְ בֵּא הַכְּתוּב, אַחֲרֵי שֶׁפָּרַט הַאִיסוּרִים שְׁאִסַּר אוֹתָם לְגַמְרֵי, וְצוּה דְּבַר כְּלָלִי שְׁנֵהִיָּה פְּרוּשִׁים מִן הַמוֹתֵרוֹת וְכו' וְיִקְדֵשׁ עֲצַמּוֹ מִן הֵיין בְּמִיּוּעוּטוֹ, כִּמּוֹ שֶׁקְרָא הַכְּתוּב (בְּמַדְבַּר ו ח) הַנְּזִיר קְדוֹשׁ, וְיִזְכּוֹר הַרְעוֹת הַנְּזַכְרוֹת מִמֶּנּוּ בְּתוֹרָה בְּנַח וּבְלוֹט, וְכֵן יִפְרִישׁ עֲצַמּוֹ מִן הַטּוֹמָאָה, אַע"פ שֶׁלֹּא הוֹזְהַרְנוּ מִמֶּנָּה בְּתוֹרָה, כְּעִנְיַן שֶׁהַזְּכִירוֹ (חֲגִיגָה יח:). בְּגִידֵי עַם הָאָרֶץ מִדְּרַס לְפָרוּשִׁים, וְכִמּוֹ שֶׁנִּקְרָא הַנְּזִיר קְדוֹשׁ (בְּמַדְבַּר ו ח) בְּשִׁמְרוֹ מִטּוֹמָאֵת הַמֵּת גַּם כֵּן, וְגַם יִשְׁמֹר פִּיּוֹ וְלִשׁוֹנוֹ מִהַתְּנַגָּל בְּרַבּוֹי הָאִכְלִיָּה הַגְּסָה וּמִן הַדְּבָרִים הַנִּמְאָסִים, כְּעִנְיַן שֶׁהַזְּכִיר הַכְּתוּב (יִשְׁעִיָּה ט טז) וְכֵל פֶּה דוֹבֵר נֶבֶלָה, וְיִקְדֵשׁ עֲצַמּוֹ בְּזֶה עַד שִׁיגִיעַ לְפִרְיָשׁוֹת, כִּמְהָ שְׁאִמְרוֹ עַל רַבִּי חֵיִיא שֶׁלֹּא שַׁח שִׁיחָה בְּטֵלָה מִיּוֹ.

מְבוּאָר מִדְּבָרָיו דְּקְדוּשִׁים תֵּהִי פְּרוּשִׁים תֵּהִי הוּא צִיּוּי לְכָל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא רַק לְמִי שֶׁהִיגִיעַ לְהִיּוֹת חֹסֵד. אֲכַן אֵין כַּאֲן סְתִירָה לְדִינָא לְדַבְרֵי הַמַּסִּי, דְּהֵרִי מְבוּאָר דַּאֲזַהֲרַת קְדוּשִׁים תֵּהִי אֵינוֹ עַל הַנְּאוֹת הַעוּה"ז, אֵלָּא עַל לְהִיּוֹת שְׁטוּף בְּרִיבּוֹי הַתַּאוּוֹת, עַד שֶׁקְרָהוֹ הַרְמַב"ן "נֶבֶל בְּרִשׁוֹת הַתּוֹרָה", זֶה אִמְנַם צִיּוּי לְכָל אָדָם. וְדַבְרֵי הַמְּסִילַת יִשְׂרָאֵל הֵם עַל פְּרִישוֹת מִכֵּל הַנְּאוֹת הַעוּה"ז, וְהַסְּתַפְקוֹת בְּמוֹכְרָח בְּלַבַּד, וְזוֹ וְדַאִי אֵינָה דֶּרֶךְ אֵלָּא לְחִסְדִּים.

וְחִילּוּק זֶה נִרְאֶה בְּדַבְרֵי חוה"ל שֶׁעַר עֲבוּדַת הַאֱלֹקִים פ"ד, שֶׁכָּתַב דֶּה־תּוֹרָה חוֹלְקַת אֶת מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָאָדָם לְשֵׁלֵשׁ חֲלָקִים, "צִיּוּי" וְ"אֲזַהֲרָה" וְ"מּוֹתֵר", [דְּהֵינּוּ מִצְוֹת וְעִבְרִירוֹת וְדַבְרֵי הַרְשׁוֹת], וּבְהַמְשָׁךְ דְּבָרָיו כְּתַב שֶׁ"מּוֹתֵר" מִתְּחַלֵּק לְשֵׁלֵשׁ חֲלָקִים, "דִּי הַסִּפּוּק", וְ"הַרְבוּי", וְ"הַקִּיצוֹר". "דִּי הַסִּפּוּק" הוּא מֵה שֶׁ"א" אָדָם לְעִמּוּד בְּלַעֲדֵי בְּתַקְנַת גּוֹפוֹ וְהַנְּהַגְתָּ עִנְיָנוֹ, כִּמּוֹ הַמְּזוּן בְּמֵאכֵל וּבְמִשְׁתָּהּ. וְהַמְּלָבוּשׁ וְכו', וְהַחֲלֵק הַשְּׁנִי שֶׁהוּא "הַרְבוּי", וְהוּא עוֹבֵר גְּבוּל "דִּי הַסִּפּוּק" אֶל הַתּוֹסֵפֶת, אֲשֶׁר אֵין צוּרָה בֵּה לְאָדָם, כִּמּוֹ הַרְבוּי

הַכֵּרֵס וּמִשְׁתָּהּ הֵיין וְכו' וְכו', וְהַעֲצָה וְהַתְּחַבּוּלָה לְאָדָם לְהִתְרַחֵק הַרְבֵּה מִן הַעֲבִירָה, כִּי אִזִּי יֵקַע עַל הַיֵּצֵר לְקַרְבּוֹ אֲלֵיָּהּ. וְכִיּוֹן שֶׁכֵּל עִנְיָנֵי הָעוֹלָם אֵינָם אֵלָּא סְכָנוֹת עֲצוּמוֹת אֵין לֹא יִשׁוּבַח מִי שִׁירְצָה לִימְלֹט מֵהֶם וּמִי שִׁירְבָה לְהַרְחִיק מֵהֶם. זֶהוּ עִנְיַן הַפְּרִישוֹת הַטּוֹב, שֶׁלֹּא יִקַּח מִן הָעוֹלָם בְּשׁוּם שִׁימוּשׁ שֶׁהוּא מְשַׁתְּמֵשׁ מִמֶּנּוּ, אֵלָּא מֵה שֶׁהוּא מוֹכְרָח בּוֹ מִפְּנֵי הַצּוּרָה אֲשֶׁר לוֹ בְּטַבְעוֹ אֲלֵיָּו. הוּא מֵה שֶׁהִשְׁתַּבַּח רַבִּי שֶׁלֹּא נִהְנֶה מִן הָעוֹלָם הַזֶּה אֲפִילוֹ בְּאַצְבַּע קִטְנָהּ, עִם הִיּוֹתוֹ נִשְׂיָא יִשְׂרָאֵל וְשׁוּלְחָנוֹ שׁוּלְחַן מַלְכִים בְּהַכְרַח לִיקַר נִשְׂיָאוֹתוֹ וְכו', וְשֵׁאֵר הַמַּאמְרִים שֶׁזְּכַרְתִּי, כּוֹלֵם מְקִיִּימִים וּמוֹרִים שֵׁשׁ לְאָדָם לְפָרוּשׁ מִכֵּל מֵה שֶׁהוּא תַעֲנוּג עוֹלָמִי לְמַעַן לֹא יִפּוֹל בְּסִכְנָתוֹ:

וְהַק' שֶׁ"כ לְמֵה לֹא גָזַר עִי"ז חו"ל, וְתִי' שְׁאֵין גּוֹזְרִים גְּזֵרָה עַל הַצִּיּוּר אִם אֵין רוֹב הַצִּיּוּר יִכּוֹל לְעַמּוֹד בֵּה, וְאֵין רוֹב הַצִּיּוּר יִכּוֹלִים לְהִיּוֹת חֹסִידִים, וְדִי לְהוֹן שִׁיּוּי צְדִיקִים. וְהַדֶּרֶךְ לִיחֲדֵי סְגוּלָּה לְהִיּוֹת חֹסִידִים, ע"כ תּוֹכֵן דְּבָרָיו שֶׁם.

וְאֲכַן הַמַּאמְרִים אֲשֶׁר הִבִּיא מְחַזְקִיהוּ הַמֶּלֶךְ וּמְרַבִּינוֹ הַקְּדוֹשׁ, נִרְאֶה מִדְּבָרֵי חו"ל שֶׁהִיוּ מִדַּת חִסְדוֹת יִתְרָה, וְדַאִי אֵין זֶה דֶּרֶךְ הַנְּהַגָּה לְכָל אָדָם. ד. וְהַנָּה אַע"פ שֶׁכָּתַב בְּתַחֲלִילָה שֶׁצִּוּרָה לְתַרְץ הַמַּאמְרִים הַמּוֹרִים הֵיפֵךְ מִהַפְּרִישוֹת, אֵין בְּדַבְרָיו תְּשׁוּבָה מְפֹרֶשֶׁת ע"ז. וְנִרְאֶה מִדְּבָרָיו שֶׁמַּאמְרִים אֵלוֹ מְדַבְּרִים אֶל רוֹב הַצִּיּוּר, וְלֹא אֶל יַחֲדֵי סְגוּלָּה הַחֹסִידִים, אֲשֶׁר לָהֶם מִיּוּעַדַת דֶּרֶךְ הַפְּרִישוֹת.

אֲךָ עִדְיָן יֵשׁ לְעִי' דְּכִיּוֹן דִּישׁ בְּפִרְיָשׁוֹת צוּרָה וְהַכְּרַח, וּמִן הַרְאוּי שִׁיגְזוֹר חֻמְמִים עַל כַּח, שְׁאֵין גּוֹזְרִים גְּזִירָה עַל הַצִּיּוּר שְׁאֵינָם יִכּוֹלִים לְעַמּוֹד בּוֹ, לְמֵה אִמְרוֹ חו"ל לֹא דִיִּךְ מֵה שֶׁאִסְרָה עַלֶּךְ הַתּוֹרָה וְכו', דְּהֵינּוּ דְּלֵאִסוּר דְּבָרִים הַמוֹתֵרִים הוּא עִנְיַן שְׁלִילִי, וְכֵן מֵה שְׁאִמְרוֹ דְּעוּתִיד לִיתֵן דִּין עַל מֵה שֶׁרָאוּ עִינָיו וְלֹא רָצָה לְאֲכּוֹל מִמֶּנּוּ. וְאֲכַן הִיא אֲפִשֵׁר לֹמַר דְּמַאמְרִים הַלְלוּ הֵם בְּמִי שְׁפּוֹרֵשׁ מְעִינְיָנֵי הָעוֹלָם שֶׁלֹּא מַחְמַת פְּרִישוֹת, וְכַמֶּשֶׁכַּח בְּחוּה"ל שֶׁעַר עֲבוּדַת הַאֱלֹקִים פ"ד, שְׁמִי שְׁאֵינוֹ נִהְנֶה מִן הָעוֹלָם שֶׁלֹּא מַחְמַת רַצּוֹנוֹ לְהִתְקַרֵּב אֶל ה', אֵלָּא לְשֵׁם מִסְרֹת אַחֲרוֹת, הוּא מְגוּנָה עִי"ש. אֲךָ לֹא נִרְאֶה מִדְּבָרֵי הַמְּסִילַת יִשְׂרָאֵל שֶׁכּוּוֹנוֹת לְזֶה, שֶׁ"כ לְחֹנֵם הַקְּשָׁה בְּתַחֲלִילָה מִמַּאמְרִים אֵלוֹ עַל יִסוּד הַפְּרִישוֹת, כִּיּוֹן דַּאִין זֶה פְּרִישוֹת כְּלָל.

וְצִוּרָה לֹמַר שֶׁכּוּוֹנוֹתוֹ שְׁלֵמִי שְׁאֵינוֹ מִיחֲדֵי הַסְּגוּלָּה וְאֵינוֹ יִכּוֹל לְעַמּוֹד בְּכָךְ, אֵין כְּלָל עִנְיַן לְנִסְתוֹת לְנַהוּג כָךְ, וְאִדְרַבָּה עֵתִיד הוּא לִיתֵן אֶת הַדִּין עַל מֵה שֶׁצִּיעַר אֶת עֲצַמּוֹ בְּחֹנֵם.

ה. וְהַנָּה לְכַאוּרָה נִרְאֶה מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ן שֶׁלֹּא כְּדַבְרֵי הַמְּסִילַת יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּתַב כִּי הַפְּרִישוֹת וְדַאִי צִרְךָ וּמוֹכְרָח וְהַזְּהִירוֹ עֲלֵיו חֻמְמִינוֹ ז"ל, הוּא

Will You Vote to Accept the Torah?

Harav Hagaon Yosef Elefant Shlita

The Kadmonim tell us that the period of Sefiras Ha'omer is designated for *tikkun hamiddos*; that's why we begin to learn Pirkei Avos during this time. That's also why the students of Rabbi Akiva passed away during this time; on their level, they had some sort of flaw in their *middos*.

Clearly, *tikkun hamiddos* is a preparation for Mattan Torah. We actually see this idea in Parashas Yisro (19:18).

When Hashem instructed Moshe Rabbeinu to tell Klal Yisrael: וְאַתֶּם תִּהְיוּ, לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, Moshe Rabbeinu returned to Hashem to relay Klal Yisrael's answer of וְנִשְׁבַּח מֹשֶׁה, כל אשר דבר ה' נעשה, as the *passuk* states: וְנִשְׁבַּח מֹשֶׁה, את דברי העם אל ה'. Why, asks Rashi, was it necessary for Moshe Rabbeinu to return to Hakadosh Baruch Hu with an answer? Hakadosh Baruch Hu knows what they answered; He knows everything! Rashi answers that this teaches us *derech erez*: if someone asks you a question, proper etiquette dictates that you go back and relay the answer, even if he knows it already.

It seems puzzling, however, that what Moshe Rabbeinu was busy with, in middle of Mattan Torah, was teaching *derech erez*. The Sfas Emes (Shavuos) notes that the *Tanchuma* (Parashas Bereishis) sets forth the principle of לתורה דרך ארץ קדמה לתורה, teaching us that it's not possible to access Torah without *derech erez*. Moshe Rabbeinu was teaching Klal Yisrael to be a mentch: If someone asked you a question, give an answer. This was a vital preface to Mattan Torah, because without *derech erez* a person can't be a *kli* for Torah and can't be *mekabel* Torah.

The *Tanchuma's* source for the principle of לתורה דרך ארץ קדמה לתורה is the *passuk* that describes Adam Harishon's expulsion from Gan Eden and the placement of angels to guard it: וַיִּגְרֹשׁ אֱתֵּי הָאָדָם וַיִּשְׁכְּנוּ מִקְדָּם לְגֹן עֵדֶן אֵת הַכְּרִיבִים וְאֵת לֶהֱטֵי הַחֲרֵב הַמִּתְהַפֶּכֶת לְשָׁמֵר אֵת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים.

The *eitz hachaim*, says the *Tanchuma*, is the Torah, and the *derech eitz hachaim* is *derech erez*, which precedes Torah. In other words, after the *cheit* and resulting deterioration of Adam Harishon, he could not absorb Torah without preparation – hence the need for the *derech eitz hachaim*.

Similarly, says the Sfas Emes, by imparting a lesson of *derech erez* immediately prior to Mattan Torah, Moshe Rabbeinu was helping Klal Yisrael prepare to receive the Torah, since דרך ארץ קדמה לתורה.

One way of understanding this concept of לתורה דרך ארץ קדמה לתורה is that since Torah is *ruchniyus*, Torah is *kedushah*, Torah is Hakadosh Baruch Hu, it can't be absorbed by a person who's egocentric. But there's another, very practical explanation, one that's relevant to anyone who ever opens a *sefer*.

We Own the Torah

The Gemara states (*Berachos* 5) that's Hakadosh Baruch Hu's attributes are unlike those of human beings. When a human being sells something, the seller is sad and the buyer is happy, yet when Hakadosh Baruch Hu gave us the Torah, He was happy, because He wanted us to have it. In the introduction to his *sefer Nachal Yitzchak*, Rav Yitzchak Elchanan Spektor, the Kovno Rav, notes that this analogy is very strange. When a person sells an object, he no longer possesses that object, so of course he's sad. But what did Hakadosh Baruch Hu lose when He gave the Torah to Klal Yisrael? Torah is available everywhere. Anyone can learn it. So what kind of praise is it of Hakadosh Baruch Hu that He wasn't sad when He gave us the Torah?

Rav Yitzchak Elchanan answers by citing the Gemara (*Bava Metzia* 59) that describes the famous dispute between R' Eliezer and R' Yehoshua, during which R' Eliezer generated all sorts of miraculous proofs that the halachah was in accordance with his view. He even went as far as to call upon Heaven to issue a *bas kol* stating that the halachah is in accordance with R' Eliezer in every instance. Yet R' Yehoshua was not impressed by any of this. He invoked the principle of לא בשמים היא, arguing that Hashem wrote in the Torah that *beis din's* ruling follows the majority: אחרי רבים להטות.

In effect, *kaveyachol*, R' Yehoshua was telling Heaven not to mix in. Even if the halachah in Heaven follows R' Eliezer, as evidenced by the *bas kol*, the halachah on earth follows the view of the majority.

Accordingly, says Rav Yitzchak Elchanan, Hakadosh Baruch Hu actually did give away the Torah. Now, it's in our hands to *pasken* and establish *daas Torah*. Therefore, when Chazal say that Hakadosh Baruch Hu is unlike a human being because He wasn't sad when He parted with the Torah, they meant that literally.

This gives us a new understanding of what Mattan Torah was. At Mattan Torah, the Torah was transferred to our jurisdiction. Hakadosh Baruch Hu

took His most precious treasure and gave it to us, doing the closest thing to giving Himself away. Not only did He give us the Torah to learn and use, He gave it to us to *own*. And He trusted Klal Yisrael to *pasken* and decide what the Torah says.

It follows that every time a person learns a Tosafos, or a Rashba, or a Ketzos, or any halachah, he's learning *his* Torah, which *he* is responsible for, and he has Hakadosh Baruch Hu's trust.

No "Pigul"

There's a caveat to this concept, however. Rav Yisrael Salanter writes in *Ohr Yisrael* (Michtav 4) that while it's absolutely true that Hakadosh Baruch Hu gave us the Torah and with it the ability to *pasken* and learn *pshat*, that can only be accomplished if a person fixes his *middos*. By fixing his *middos*, a person ensures that his *seichel* – which is the tool he uses to interpret the Torah and *pasken* – can carry out this task properly. If a person is affected by bad *middos*, then his *seichel* has *negios*, and will lead him to say a *pshat* or be *machria* in a way that is not *emes*. Rav Yisrael uses strong words to describe the results of applying flawed *seichel* to Torah learning: פיגול הוא לא ירצה.

Hakadosh Baruch Hu entrusted us with the Torah and trusts us to interpret it, but that trust is conditional upon our approaching Torah with *tikkun hamiddos*.

A person whose *middos* are problematic can't access the *primum* of Torah and can't live a life of *emes*. Sometimes, you have a *chavrusa* who agrees with everything you say. He is afflicted by the *middah* of *atzlus*, so he can never get to the right *pshat*. Sometimes, you have a *chavrusa* who disagrees with everything you say, because he is afflicted with the *middah* of *gaavah* or *kaas*; he, too, can't get to the right *pshat*. And sometimes you have a *chavrusa* who doesn't say anything, because he's depressed.

The fact that Hakadosh Baruch Hu gave the Torah over to us obligates us to work on our *middos* and live a life of *emes*, not a life of fantasy. Otherwise, we're guilty of מעילה, misusing the treasure Hashem entrusted to us.

This is why דרך ארץ קדמה לתורה, the *derech eitz hachaim*.

A Yearly Vote

Astoundingly, Moshe Rabbeinu's *derech erez* lesson during Mattan Torah focused on something that seems almost trivial: a messenger returning with an answer even when the sender already knows the answer. Yet a seemingly minor action like that is called ארץ קדמה לתורה. That tells us that as powerful and awesome and holy as the Torah is, the *derech erez* that precedes it begins with everyday actions in our everyday lives, with our spouses, our children, our friends, our *chavrusos*. Simply to be a mentch, to show respect, to treat people like human beings – and if somebody asks a question, to get back to them with an answer.

Elsewhere, the Sfas Emes notes that the concept of ארץ קדמה לתורה extends beyond the idea that *derech erez* is what allows a person to live up the trust Hashem placed in him to interpret the Torah correctly. We know that Sefiras Ha'omer, as the *Chinuch* explains, is a time when we show our desire and longing for Torah by counting every day toward Kabbalas HaTorah. In advance of Mattan Torah, Hashem approached all the nations and offered them the Torah, and only when Klal Yisrael responded with an eagerness to accept the Torah did Hashem grant it to them. Similarly, every year during Sefiras Ha'omer we "vote" again that we want to receive the Torah.

How do we cast this vote? The Sfas Emes says a shocking thing. If *derech erez* is the prerequisite for Torah, then the way to show that we want Torah is by working on our *middos* and making ourselves worthy of having the Torah. So *tikkun hamiddos* isn't just something we have to do before Mattan Torah so that we can understand *pshat* in a Rashi – it's actually the expression of our desire for Torah. A person who doesn't fix his *middos* shows that he doesn't want the Torah, and he's not interested in the trust and the responsibility that Hakadosh Baruch Hu gives us.

Through *tikkun hamiddos* and דרך ארץ קדמה לתורה, the Sfas Emes continues, Yidden create a receptacle for Mattan Torah. From Moshe Rabbeinu's going back to Hashem with answer we learn that a person has the ability to create that receptacle through small, everyday actions of *tikkun hamiddos*. That's the idea behind the *derech eitz hachaim*, and that's the way to approach Kabbalas Hatorah.

Gut Shabbos.

The בשבילי הפרשה is dedicated

לעילוי נשמת

תלמיד ישיבתינו הק'

החתן המופלג הרב ישראל זצ"ל בן הרב ישעיה הלוי שליט"א לזין

ולעילוי נשמת ארוסתו

כלילת המעלות אלישבע בתיה ע"ה בת הרב יחיאל אפרים שליט"א קפלן